

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 84 (1203)

Субота, 19 кастрычніка 1957 года

Цана 40 кап.

Дзеячы літаратуры і мастацтва! Памнажайце духоўныя багацці краіны! Змагайцеся за высокую ідэйнасць і мастацкае майстэрства твораў! За цесную, непарыўную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа!

(З Заклікаў ЦК КПСС да 40-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі).

МАСТАКІ РЭСПУБЛІКІ — ДА САРАКАГОДДЗЯ КАСТРЫЧНІКА. Плакат «Народ і партыя — адзіны» мастака В. Мурашова.

(Фотахроніка БЕЛТА).

Школа нацыянальных творчых кадраў

Тэатры і многія іншыя творчыя арганізацыі рэспублікі адчуваюць вострую патрэбу ў высокакваліфікаваных кадрах, здольных развіваць прафесіянальнае мастацтва беларускага народа, якое з'яўляецца адной з цудоўных заваблівых Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

У пасляваенныя гады — гады аднаўлення старых і нараджэння новых тэатраў — патрэба ў нацыянальных кадрах асабліва ўзрасла. Каб задаволіць гэту патрэбу, урад рэспублікі ў 1945 г. стварыў у Беларусі тэатральны інстытут з акцёрскім факультэтам. Для работ у інстытуце былі запрошаны выдатныя майстры беларускага савецкага тэатра — прафесары Я. Міроніч, дацэнт К. Саннікаў, дацэнт П. Арлоў, прафесар В. Мардынаў і іншыя.

За 12 год існавання інстытут даў тэатрам рэспублікі звыш ста маладых акцёраў. Выхаванцаў нашага інстытута можна сустрэць у спектаклях Гродзенскага, Магілёўскага, Гомельскага і Браслаўскага тэатраў. У 1955 г. у асноўным з выпускнікоў інстытута быў створаны ў Мінску рэспубліканскі тэатр юнага гледача, а ў 1956 г. на базе 7-га выпуску быў арганізаваны пераходны тэатр у Барысавічы. Больш павялічыў выпускнікоў 1957 г. было прынята ў акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы. На выпускнікоў 1958 г. інстытут атрымаў заяўку ад тэатра імя Якуба Коласа.

Сярод маладых акцёраў — выхаванцаў інстытута прызнаныя гледачамі атрамалі артысты Л. Драздова, М. Захараніч, М. Громава, Т. Галкін, І. Лапцінскі, Б. Санжэвіч, В. Тарасаў (тэатр імя Я. Купалы), З. Асмаўская (Дзяржаўны рускі тэатр імя М. Горькага), Л. Пімафеева, П. Дубашынскі, В. Лебедзеў, В. Барысенка (тэатр юнага гледача), В. Кулашоў, Ф. Іваноў (Гомельскі тэатр), В. Суднік (Магілёўскі тэатр), Л. Федчанка (Барысавічы) і іншыя.

Многія з іх паспяхова здымаюцца ў кінофільмах, заняты ў перадачах рэспублі-

канскага радыё. Двое абаранілі кандыдацкія дысертацыі і зараз самі з'яўляюцца выхаванцамі маладых акцёраў. Дзве былыя студэнткі зачылі ў трохгадоваму асістэнту па асновах сцэнаграфічнага руху і сцэнаграфічнай мовы ў Ленінградскім тэатральным інстытуте і Дзяржаўны інстытут тэатральнага мастацтва імя Луначарскага ў Маскве.

Беларускі тэатральны інстытут, рыхтуючы акцёраў, актыўна садзейнічае развіццю нашага сцэнаграфічнага мастацтва.

Улічваючы вальную патрэбу ў расце прафесіянальных кадраў у розных галінах нацыянальнага мастацтва, Цэнтральны Камітэт КПБ і Урад рэспублікі ў 1953 годзе прынялі пастанову аб арганізацыі пры інстытуце мастацкага факультэта, першы выпуск якога адбудзецца ў 1959 годзе. Цяпер на пяці курсах гэтага факультэта навучаецца 88 жывапісцаў, графікаў, скульптараў і мастакоў-дэкаратараў, якія пасля сканчэння інстытута з'явіцца сур'ёзным высокакваліфікаваным папаўненнем Саюза савецкіх мастакоў Беларусі. Выхаванне мастакоў даручана майстрам выяўленчага мастацтва рэспублікі — прафесару В. Волкаву, дацэнтам А. Бембелю, народным мастакам БССР А. Глебаву, заслужаным дзеячам мастацтва В. Цвірко і В. Сухаверхава.

Аб высокай якасці падрыхтоўкі мастакоў у інстытуце можна меркаваць па шматлікіх водгуках, атрыманых намі ў выніку правядзення ў Мінску выставкі ўвучобных работ студэнтаў, пасля выставак работ летняй практыкі на будаўніцтве Васілевіцкай ДРЭС, у калгасах, саўгасах і МТС Мінскага, Радзівіцкага і Пухавіцкага раёнаў.

На двух факультэтах тэатральна-мастацкага інстытута навучаецца 150 інакоў і дзяўчат. Гэта яркае сведчанне таленавітасці беларускага народа і любові да прафесіянальнага мастацтва.

Абмеркаванне часопіса „Вясёлыя карцінкі“

Днямі ў клубе Саюза пісьменнікаў БССР адбылося пасяджэнне дзіцячых секцыі, на якой абмяркоўваліся дзіцячы гумарыстычны часопіс „Вясёлыя карцінкі“ (выданне ЦК ВЛКСМ). На абмеркаванні часопіса былі запрошаны мастакі, павяржатыя школы сталіцы, супрацоўнікі беларускага часопіса „Вясёлка“.

Літаратурны супрацоўнік часопіса „Вясёлыя карцінкі“ Ф. Шапіра расказаў аб выданні часопіса, аб сувязях рэдакцыі з пісьменнікамі і мастакамі. Рэдакцыя мяркуе выпусціць адзін нумар часопіса, складзены беларускімі мастакамі і пісьменнікамі.

Мастак Ул. Ціхановіч адзначыў, што мастацтва, якія змяшчаюцца ў часопісе, цікавыя і карысныя. Малючкі ў ім высокакваліфікаваныя, з яркімі фарбамі. Разам з тым ён прапанаваў адмовіцца ад дробных малюнкаў, якіх тут можна бачыць у часопісе № 4. Дзеці лепш успрымаюць малю-

нак у буйным плане. Ціхановіч выказаў думку аб тым, што часопіс павінен выходзіць часцей — чатыры разы ў месяц.

Гэтую ж думку падтрымаў Ю. Багушэвіч. Ён гаворыць, што малючкі не маюць нацыянальнай афарбоўкі, усё яны падобныя адзін на другі. Бывае і так, што мастакі не цікавіцца падпісамі. У выніку атрымліваецца бязлітасца. Так, напрыклад, мастак В. Васнецова зрабіў мільянак лета, а ў падпісе расказаў пра зіму.

Слушныя заўвагі выказаў М. Калачынскі. Ён адзначыў, што часопіс мала друкуе малюнкаў для вясёлых дзяцей. Малаўважана на старонках часопіса малючкі беларускіх мастакоў. Іх не прыцягвае рэдакцыя часопіса да супрацоўніцтва.

У абмеркаванні прынялі таксама ўдзел П. Руніч, А. Вольскі, Ус. Краўчанка, мастак А. Волкаў, павяржатыя 16-й школы Мінска Н. Лагун. Яны зрабілі рад слухных заўваг у адрас рэдакцыі часопіса.

Новы ансамбль

Студэнты і выкладчыкі Магілёўскага педагагічнага інстытута рыхтуюцца да 40-годдзя Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Яны арганізавалі ансамбль народных інструментаў.

Удзельнікі ансамбля вучацца іграць на баяне, акардыёне, домры, балалайцы і гітары. Ансамбль рыхтуе канцэртную праграму, з якой выступіць у дні свята.

Цікавы семінар

Пры Віцебскім абласным Доме народнай творчасці закончыў работу трохдзёны семінар самадзейных майстроў народнай творчасці, на якім прысутнічала звыш 30 народных умельцаў. Кансультант рэспубліканскага Дома народнай творчасці А. Афанасьева зрабіла падрабязны разбор прадстаўленых работ. Удзельнікі семінара наведлі краязнаўчы музей.

ДА САРАКАВОЙ ГАДАВІНЫ КАСТРЫЧНІКА

У вясковых самадзейных калектывах

Удзельнікі мастацкай самадзейнасці Маладзечанскай вобласці рыхтуюць новыя праграмы выступленняў у перадсвяточныя і святочныя дні. Праводзяцца раённыя семінары, на якіх работнікі дамоў культуры, сельскіх і калгасных клубаў дзеліцца вопытам работ. У Юрацішкаўскім, Пастаўскім, Мядзельскім, Відаўскім, Астравецкім і іншых раёнах арганізаваны і выступаюць сельскія і калгасныя калектывы мастацкай самадзейнасці са сваімі справядлівымі канцэртамі. У Валожынскім раёне ў кастрычніку будуць праведзены конкурсы на лепшага спевака, чытальніка, танцора, музыканта, выстаўка работ самадзейных майстроў прыкладнага і выяўленчага мастацтва.

Да свята калектывам мастацкай самадзейнасці Пастаўскага РДК рыхтуюць музыка-літаратурную кампазіцыю «Гэтых дзён не змоўкне слава». Чытальнікі працягваюць урыўкі з паэмы Маякоўскага «Добра!», з «Узнятай даліны» Шалахава. Танцоры выканаюць беларускія, рускія, маўдаўскія, балгарскія танцы.

Грузоўскі сельскі Дом культуры Пастаўскага раёна пажажа глядачам літаратурна-музычную кампазіцыю «Есць такая партыя». Харавы калектывы выканае песні рэвалюцыйнага падполля.

Урыўкі з пьесы К. Транёва «Любоў Ярава» рыхтуе драматычны калектыв Лынтупскага сельскага Дома культуры Пастаўскага раёна.

Калектывы мастацкай самадзейнасці Валожынскага РДК рыхтуюць над літаратурна-музычным мантажом «Слава КПСС». Харавы калектывы Вішнеўскага Дома культуры Валожынскага раёна выканае «Песню аб партыі» Кузняцова, «Песню аб Леніне» і «Песню пра Заслонава» Алоўнікава. Чытальнікі працягваюць вершы Маякоўскага, Горькага. Струнны аркестр выканае рад рускіх народных песень і беларускіх танцаў.

Калектывы мастацкай самадзейнасці Сморгонскага раённага Дома культуры рыхтуюць над мантажом «40 год Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі».

Вялікую новую праграму рыхтуе Астравецкі раённы Дом культуры. Харавы калектывы выканае песні рэвалюцыйнага падполля, песні аб партыі, беларускія народныя песні. Драматычны калектыв пажажа глядачу літаратурна-музычную кампазіцыю «Геранічы старонкі», п'есу Аляшанскага «Гібель Аляшава».

У рэпертуар драматычных калектываў вобласці да святочнага канцэрта ўвайшлі п'есы «Ля парога» Груздова, «Селянін Пімафееў» Горніча, «На поўстанку» Ульянінскага, «Выбачайце, калі ласка!» Макавіча, «На крутым павароце» Губаровіча, п'есы К. Транёва «Любоў Ярава» і Лукомскага «Маскоўскае іонацтва».

У рэпертуар чытальнікаў вершы Маякоўскага, Горькага, Купалы, Коласа, Бродзіка, Вялігіна, Танака.

У Маладзечна будзе праведзена абласная выстаўка работ самадзейных майстроў прыкладнага і выяўленчага мастацтва. Да гэтай зямлянальнай даты рыхтуюцца і народныя умельцы. Над комплексам беларускіх народных інструментаў працуе інжынер-тэатральнік, калгаснік Вілейскага раёна І. Бохан.

Рыхтуюць работы да выстаўкі самадзейных скульптараў: П. Герасіменка (М. Даўгінава) — групувалу скульптуру «За Радзіму» і А. Жынаў (ст. Залесе) — бюст (гіпс) герояў Айчыняй вайны. Самадзейны мастак Н. Шчаўканоў (Юрацішкі) працуе над чатырма партрэтамі лепшых перадавікоў калгаса і герояў партызанскага руху, самадзейны мастак В. Пагуцаў (Маладзечна) — над карцінай «Дзержынскі ў турме». Над тэмай сельскага жыцця працуюць самадзейныя мастакі, калгаснікі М. Мароска (Міёрскі раён), І. Занкевіч (Вілейскі раён), І. Багрычэвіч (Ашмянскі раён) і іншыя.

Шмат цікавых работ рыхтуюць да выстаўкі і рэзчыкі па дрэву В. Ягела (Свірска раён), А. Вальцэн (Вілейскі раён), Ткачыхі В. Кудло (калагасніца Свірскага раёна) і П. Казак (калагасніца Астравецкага раёна) працуюць над беларускімі абрусамі, паясамі і касцюмамі, шмат добрых работ рыхтуюць да выстаўкі вышывальшчыцы Е. Макаравіч (Маладзечна), Л. Камарова (Вілейка).

Новыя песні да 40-годдзя Вялікага Кастрычніка напісалі і нашы самадзейныя кампазітары: Песня «Партыя» А. Чарнічанкі ўвайшла ў рэпертуар калектываў да свята. Песні самадзейнага кампазітара Б. Гембічэра (Маладзечна), прысвечаныя Кастрычніку, таксама будуць выкананы ў святочных канцэртах.

Старым метадыстам абласнога Дома народнай творчасці Е. Хацілоўскім і кансультантам А. Бальшаковым рыхтуюцца да выдання «Зборнік танцаў», якія былі бытыя ў нашай вобласці. Сюды ўвайшлі ўсе танцы, запісаныя ў вобласці, якія выконваюцца ў вёсках на вечах і святах.

О. ДЫГАЙЛА.

Кансерваторыя — да свята

Набліжэнне слаўнай гадавіны значна ажывіла творчае жыццё Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. На пасяджэннях кафедры былі распрацаваны планы падрыхтоўкі да 40-годдзя Кастрычніка.

Кафедра гісторыі, тэорыі і кампазіцыі музыкі падрыхтоўвае зборнік навуковых работ выкладчыкаў кафедры. Выкладчык С. Нісевіч рыхтуе даклад «Шляхі развіцця беларускай музыкі за гады Савецкай улады». Сіламі выкладчыкаў і студэнтаў старэйшых курсаў кафедры будзе арганізаваны музычны лекторыі пры Мінскім аўтамабільным заводзе. Апроч таго, намаячацца выступленне студэнтаў старэйшых курсаў. Актыўна сваю творчую дзейнасць навуковае студэнцкае таварыства кафедры. Тут работа праходзіць пад знакам падрыхтоўкі да навукова-творчай канферэнцыі кансерваторыі Прыбалтыкі і Беларусі, якая адбудзецца ў лютым наступнага года.

Выкладчыкі партыянальнай кафедры рыхтуюць чарговы (2) альбом партыянальных п'ес на беларускую тэматыку. У канцы кастрычніка сіламі студэнтаў кафедры арганізуюцца два канцэрты беларускай музыкі і музыкі народаў СССР. Лепшыя выканаўцы будуць вылучаны для ўдзелу ў адкрытым канцэрте савецкай музыкі.

Цікавую і змястоўную праграму рыхтуюць сімфанічны аркестр са студэнцкім хорам, аркестр народных інструментаў.

На ўрачыстым пасяджэнні, прысвечаным саракагоддзю, прагучаць «Дубінушка» Рымскага-Корсакава, «Эй, ухнем» Глазунова, рал твораў па гісторыка-рэвалюцыйную тэматыку. У снежні адбудзецца канцэрт студэнцкага сімфанічнага аркестра. Будуць выкананы першая частка Першай сімфоніі А. Багацькова, сімфанічная паэма «Нарач» Ул. Алоўнікава, скрыпачны канцэрт П. Падкавырава (салаіст М. Гольдштэйн).

Оперны клас пажажа спэцыяльнае оперы Дзяржынскага «Ціхі Дон» і оперы Багацькова «Надзея Дурова». Адбудзецца рад камерных канцэртаў з удзелам выкладчыкаў струнай і духавой кафедры. Будуць выкананы квінтэты Аладава, Падкавырава, трыё Багацькова і інш.

Арганізаванае нядаўна Таварыства аматараў камернай музыкі на першым сваім канцэрте (27 кастрычніка) выканае творы рускіх і беларускіх кампазітараў.

В. КАЛУЖСКІ, студэнт Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі.

Канцэртныя абанементы

Беларуская дзяржаўная філармонія наладзіла цыкл абанементаў канцэртаў, прысвечаных саракагоддзю Вялікага Кастрычніка.

Першы абанемент — «Мастацтва мастацтва» — сталіцы саюзнай рэспублікі — складаецца з шасці канцэртаў. У іх прымуць удзел народныя артысты СССР Э. Гільель, С. Лемешэў, М. Рэйзен, заслужаны артыст РСФСР Л. Коган, Маскоўскі камерны аркестр.

Другі абанемент — «Артыстычная моладзь» — таксама складаецца з шасці кан-

цэртаў. У абанемент уключаны маладыя выканаўцы Масквы і саюзных рэспублік, лаўрэаты міжнародных і сусветных конкурсаў. У гэтых канцэртах прымуць удзел салісты Вялікага тэатра СССР Г. Панькоў, Г. Дземідава, артыстка Дзяржаўнага тэатра оперы і балету Кіргізкай ССР І. Дзержымаева, лаўрэат Міжнароднага конкурсу ў Празе вялянчліцкага М. Абрамян і іншыя.

Трэці абанемент складаецца з літаратурных канцэртаў. У іх прымуць удзел лепшыя майстры мастацкага слова.

Масква сёння. Красная плошча.

(Фотахроніка ТАСС).

Янка СКРЫГАН

НА УКРАЎІНЕ РОДНАЙ

Другое, чым мы былі заняты ў дароце, — гэта ўражаннямі ад гутаркі ў сакратара абкома таварыша Белакоса сёння раніцой. Ён расказаў нам пра Данбас, гэтым як-бы сістэматызаваным нашым першым уражанні, і памог больш ясна арыентавацца ў тым, з чым мы будзем знаёміцца надалей. Да гэтай гутаркі Данбас мы ўяўлялі даволі схематычна: усесаюзная качагарка — вугаль. Аказваецца, не ў меншай ступені тут развіта прамысловасць і металургія, і машынабудаванне, і коксахімія. Лічы, якія называў нам тав. Белакос, — па эксплуатацыі і па капіталакладанні на бліжэйшы і больш далёкі гады, — раскрываў перад нам карціны грамадзянскай перспектывы. Нас здзівіла і карціна сельскай гаспадаркі. Аказваецца, укрываючы смугой і дымам заводскіх труб стаяць аб перакацішчы, пааблажыўшы лесной малаўлічыншай палі лямп перакацішчы ўраджаі: у сярэднім па 22, а асобныя калясы па 43 цэнтнеры збожжавы з гектара. Як-жа так, калі данецкая зямля скрозь пакутуе ад нястачы вады?

— Вада? А вось вы можа бачылі, а не, дык яшчэ пачынаеце — у нас цяпла сетка штучных стаўкоў, азёркоў, разумна скарыстаных крыніц, у патрабным кірунку павернутых ручаёў, ручанак. І вы яшчэ пачынаеце, якраз як паездзіце на Горлаўку, падытаваны ўжо магістрамі канала, які мы пускаям часткова ў эксплуатацыю ўжо сёння. Усё гэта — нашы прамысловыя воды.

А яшчэ больш здзівіла нас паведамленне, што дабасавуць з'яўляюцца ініцыятарамі па вытворчасці мяса ад вялізнай птушкі — гусей і качак. Толькі цяпер мы ўспомнілі, што пра гэта гаварыў і Нікіта Сергеевіч Хрушчоў, ставячы данбасаву ў прыклад другім. Але-ж аказалася, што і гэта яшчэ не ўсё. У поўднёвых раёнах багата развіта садоўніцтва; ёсць свой завод шампанскіх він. А прамысловасць пашыраецца на яшчэ такім відам здабычы, як павараная соль, іртыш. Па праўдзе, край неадзіноч багаты і невычэрпны чалавечых дзярванняў! Кожа вельмі шмат і займае нас па дароце.

У Горлаўку прыехалі мы недзе каля гадзіны дні. Аразуж-ж нам паведамілі, што з намі хочыць сустрэцца шахцёр-качары. Але гэта трэба рабіць зараз-жа. Бо праз некалькі хвілін яны павіны спускацца пад зямлю, заступаць на змену. Мы сабраліся на трэцім паверсе шахцёрства ў вялізнай зале. Каля сцяны ў канцы залы аднекуль паявіўся стол. І нават тут, у такой рабачай і спешнай атмасферы, аднекуль паявіліся дзвукі з вэтакімі. Не, тут мы не маглі прыставаць свае праграмы, акая нам здалася такой беззаганнай учора ў Сталіна. Тут ўсё дыктавалася асабістымі ўмовамі і тэмпам жыцця. Па-першае, нас адрозьніваў зямлякі-беларусы.

Дарчы, у газеце «Радзінска Данеччина» ад 19 верасня мы прачыталі «Дзят гарніжы-беларусы да сваіх зямлякоў — работнікаў літаратуры», у якім пісалася: «Шаноўныя таварышы, дарогія нашы зямлякі!»

З вялікай радасцю сустрэлі мы вестку пра прыезд у данецкі край работнікаў літаратуры і мастацтва нашай роднай Беларусі. Вам, безумоўна, вядома, што ў склад шматнацыянальнай арміі гарнікаў Данбаса ўваходзяць і беларусы...

Шахта, на якой мы працуем, васьмім'ясачны план здабычы вугалю выканалі на 104,3 працента. Звыш плана выдалена каля сямі шаталюў паліва — бадай што на тысячы тон больш, чым мы абавязаліся здабыць да саракавой гадзіны Вялікага Кастрычніка...

Нам прыемна ўсведамляць, што можа і наш вугальнік заходзіць да Мінска і што ў лёгкіх трактарах «Беларусь» і ў магутных аўтамабілях «МАЗ» ёсць частка і нашай працы, бо адзіная ў нас мэта — камунізм, да якой паспяхова ідуць усё народы СССР пад кіраваннем Камуністычнай партыі.

Дарогія сябры, нашы родныя беларускія пісьменнікі, гораць вітаем вас на зямлі данецкай. Хочацца вам сказаць, што любім вас, ведаем і чытаем. Але як-бы мы хацелі, каб вы ўсёй Беларусі ў сваёй творчасці расказалі пра нашу працу, пра беларусаў-данбасаву, пра іх працоўныя справы!

Такі ліст не мог пакінуць нас без хвалявання, і нашы паводзіны і становішчы ў значнай меры тут дыктаваліся імёнамі гэтай акалічнасці. Зямлякі не далі магчымасці нам праіснаваць на таго, яны абступілі нас з роспытанні — хто пра Магілёў (з Магілёўшчыны вельмі многа гарнікаў), і аказалася, дарчы, што нават начальнік шахты Мікалай Патрэвіч Кінапаў таксама з Магілёўшчыны, хто пра Круглуцьскую плошчу ў Мінску, хто пра іншыя мясціны роднай зямлі. Нам здалася, што мы трапілі на нейкае свята. І яшчэ больш шчыра і цёпла пайшлі размовы, калі нечаканна высветлілася, што наш паэт Мікола Аўрамчык два гады вёў тут, у Данбасе, у свой час працаваў у якасці крапільшчыка. Яго верш «Беларуская сасна» меў тут незвычайны поспех. Апошняй радкі верша, дзе гаворыцца, што беларуская сасна, моцна трымаючы скляпенне ў забой, «не аддасць у крыўду зямляка», выклікалі тут бурю апладысmentaў. Гэтым вершам Мікола Аўрамчык як-бы адказаў на словы прывету данбасаву, дзе выказвалася падзяканне, каб у літаратуры былі адзначаны працоўныя справы данбасаву-зямлякоў.

Гэтая сустрэча наша не была падобна на звычайныя. Тут жако было кіраваць парадкам або пільнавацца прагментам, бо ў той час, калі чыталіся вершы, нехта абавязкова працягваў да нас і чаго-небудзь шпikom пятаўся. Але ўсе мы завязалі нейкую трыоўную гароку непадалёку ад нашага стала-прэзійума: шаптаўся і, вітачы, спрачаліся старшыня шахцёрскага камітэта «Качары» Панчанка, начальнік шахты № 1 — 6 Кінапаў і сакратар Горлаўскага райкома партыі.

Мабыць, ім трэба спяшчыцца пускаяць змену, а мы затрымаем доўжэй, — падумаўлі мы, і нам стала няёмка. — Трэба скарачацца, — падумаў кожны в нас. Але прычына трыоўны высветлілася тут-жа.

Панчанка палымю да стала з запаленай шахцёрскай лямпай і сказаў, што ён дае гэтую лямпу ў падарунак, як знак сардэчнай павагі і дружбы.

— Гэтай лямпачкай у шахтах мы ўжо не карыстаемся, яна адыйшла ў нябыт, — сказаў ён. — Але мы перадаем вам яе як сімвал шахцёрскай працы. Прабачце нам, дарогія госці, што робім мы не так, як нам хацелася-б. Мы хацелі, каб у кожнага з вас аталася ад нас памяць, але азнаймілі ў сябе толькі тры такія лямпачкі, а вас-жа чацвёрта. Каб нікога з вас не пакінуць, мы вырашылі даць вам адну лямпачку на ўсіх. Прымце, дарогія сябры...

Гэта было вельмі хораша і сардэчна. Вось аб чым спрачаліся нашы дарогія гаспадары: як зрабіць, калі не хапае на ўсіх падарунак? І гэты дарогі падарунак, які і другія, які і падарункі другіх брагвалі, аберагаюцца цяпер у Саюзе пісьменнікаў БССР у асобным кутку, на асобным сталіце...

Можна было-б расказаць вельмі многа яшчэ ўражанняў і сустрэч у Горлаўку. Але пачынаюць артыкула не дазваляюць гэтага. Можна хіба кораченька сказаць, што наведалі мы помнік барцаў, загінуўшым у рэвалюцыю 1905 года, і ў падножжы палілі кветкі; што былі на заводзе імя Кірава, дзе вырабляюцца вугальныя камбайны — машыны розных магутнасцей, розных табарытаў, прызначаныя для розных рэжымаў работы. Дарчы, і тут вядомы былі тым-ж традыцыям горлаўцаў — завод выглядаў проста як парк — у кветках, у газонах, у садах і прысадах. Нам з гораўнамі сказаў, што гэта палі шматгадовай працы нашага зямляка-салоўніка Пахалка. Мы бачылі яго, гаварылі з ім, і ён сціпла сказаў нам:

— Ат, што там: як мату, так і раблю. А любію рабіць так, каб людзям было хораша. Я і ў гэтым-жа і дзякую...

А ўвечары ў ДOME культуры «Шахцёр» адбыўся агульнагаральскі вечар. Сюды прыйшоў да нас сіваусым, увесь нейкі цыцмлі, прыемны і ласкавы, кароны данбасавец — шахцёр і паэт Павел Беспалчаніч. Ён чытаў свае душоўна-глыбокія, поўныя лірызму і драматызму вершы — «Смерць канатона». У яго вельмі чулы сэрца: сышоўшы з трыбуны і сёўшы на месца, утнуўшыся, каб ніхто не бачыў, пад акумулятары ён шчыра выцер слезу.

Тут-жа, у гэтай вялічнай і высокай зале, зданія садзенні агой строма падмаюцца ўгору, і вы можаце бачыць перад сабою і чытаць кожны твар. Антон Хіжыняк здорава «падыў» Уладзіміра Корбана. Звычайна Корбан чытаў апошнім, бо яго бацькі ўсёды добра прымаўлі, а хочацца-ж, каб завяршэнне было як найлепшае. Хіжыняк заўсёды любіў рабіць так, каб было весела. Перад тым як даць слова Корбану, ён сказаў:

— Толькі вельмі працу, таварышы, каб было абсалютна ціха. Бо ў таварыша надта слабы голас, а вы-ж самі ведаеце, як цяжка чытаць, калі... ну, няма адпаведных умоў.

Зала ўсё замерла. Кожнаму, мабыць, падумаўся, што калі для чалавека патрабуюць спецыяльныя ўмовы, то папраўду тут нешта вельмі вядолае. Корбан выйшаў да трыбуны на ўвесь свой маладзечы рост і сваім грамавым голасам, ад якога нават пры звычайнай гаворцы знікаў шыбкі, грмынуў:

— Я прачытаю байку «Бык і дом». Пры першым-жа слове зала выбухнула рогатам, да такім дружным, што сам Корбан не асмеяваўся пуская свайго басу, пакуль не стала больш-менш ціха.

Смех стаў дугой: і пасля баек, і пазней у фэй, і нават на вуліцы.

Пасля вечара мы неслі з сабою дарогое цяпло — цяпло пабрацімства.

ЖДАНАУ — «АЗОУСТАЛЬ» — АЗОУСКАЕ МОРА

Вазіў нас шафёр сакратара абкома Паўло. Нават па шафэру мы пазнавалі гаспадарка: усю дарогу больш за 150 кіламетраў Паўло не пераставаў нам паказваць і расказваць пра ўсё, што траплялася на вока. Ён называў нам кожны населены пункт і тут-жа паясняў яго асаблівасці, аднак, напрамак і характар гаспадаркі. Паказваў стаўкі і азёры, пра якія ў свой час расказаў сакратар абкома, і тут-жа тлумачыў іх прызначэнне або спосаб злучэння іх у сістэму. Асабліва ён звярнуў нашу ўвагу на два бадзкія тут сумежныя азёры, незвычайна высокія былі ў тым, што яны былі як адыні ад адным — да таго роўна ў іх была вышыня ўзроўню. Гэта нас здзівіла.

— Розныя крыніцы, — паясніў Паўло, — а злучаюць іх не вярта, бо тады не будзе патрэбнага эфекту для гаспадаркі.

Праехаўшы ад Сталіна да Жданава, мы ведалі ўжо і ўсё гісторыю гэтага краю, і асаблівасці, і профіль намекалі на шостую пачатковую, і нават трасы будучых дапаможных каналаў, якія пойдуч пасля ад галоўнага. І ў Жданаў мы ўяздзілі як-бы старажытамі, ведаючы і завод імя Ільіча, і школы, і парк, і нават дырктар «Азоўсталі» — «Галаванастаг мужыка».

У Жданаў, такім чынам, мы ўяздзілі спакойна і ўпаўнава, як свае людзі.

І ўсё-ж мы разгубіліся і зблэнзгаліся так, як нідзе і ніколі, імёна вёс тут, у Жданава.

Першую прамярку даў сам Паўло: нас чакалі каля райвыканкома, а ён затармазіў машыну каля райкома і, такім чынам, на колькі хвілін яшчэ больш стварыў нам атмасферу хатняй упэўненасці і заспакаення. І імёна ў гэтыя хвіліны засягнула нас нечаканна. Не паспелі мы апамятацца, як тут-жа, на вуліцы, шпарка падбеглі, піонеры пачалі абдараваць нас ваджкімі, пшыннымі букетамі кветак. Прабіўшыся праз гэты раскветаны піонерскі натоўп, нейкія людзі пачалі нам сіснуць рукі, вітаць з прыездам, і нехта ўжо гаварыў каротка, але імлівую і падуку правому. Мы толькі цяпер уобачылі, што на вуліцы мора людзей, і нам здалася, што ўсе яны гавораць, усе махаюць рукамі, і толькі пасля ўжо зразумелі, што ўсё гэта нам, што гэта вітаюць нас жыхары горада Жданава. Увесь гэты віхор уражанняў быў да таго нечаканым, што мы разгубіліся і толькі пасля ўспомнілі, што трэба-ж і нам сказаць нейкія словы ўдзячнасці.

Заўважылі жданаўцы наша замаяшненне ці не, хто іх ведае, але шчырасці ніколі ні ад кога не схаваеш, а гэтыя хвіліны былі хвілінамі найцудоўнейшымі і найлепшымі шчырасці — гэта яны зразумелі добра, таксама, як перажылі і зразумелі гэта і мы.

Пасля ўжо мы ведаліся, што чалавек з харошым адкрытым тварам, які так імкліва праціснуўся да нас і сказаў першае горацае слова прывету, быў сакратар Жданаўскага гаркома партыі Валентін Александравіч Велецкі. З гэтага часу і аж да канца нашага гаспавання ў Жданава ён не пакідаў нас ні на хвіліну.

Ванешне, першым чынам мы захачелі агледзець «Азоўсталль». Але аказалася, што гэта зрабіць не так лёгка — на гэта трэба не адзін дзень, а па раскладу мы павіны былі заўтра-ж явіцца ў Сталіна. А тэрыторыя завода такая, што нам спатрабілася ў цэла ў цэла сядзіць на машынах. Мы абмежаваліся галоўнымі цэхамі — доменным, мартанавым і буйнаасортнага пракату, але нават таго, што мы бачылі, нам не забіць за ўсё жыццё.

Галоўнае наша ўражанне — гэта магутнасць індустрыяльнай гаспадаркі нашай краіны.

У гіганцкіх карпусах, трыбы якіх дышучы вечным рухам працы, дзе ўсё падымае жарам, спекаю, дзе шматлікія градусы гарачыні з'яўляюцца нармальнымі ўмовамі вытворчасці, дзе з трыскам наўкруг рассыпаюцца да слепкаці яркія іскры распаленага металу, бадай што не вядзе чалавека, за чалавека ўсё робяць механізмы. Чалавек толькі камандуе ім. Паваротам ручкі на пульты кіравання ідзе чалавечая каманда ў доменным цэху, каб і згаруць печ, і выплавіць метал, і разліць яго агністымі рэчкамі ў патрэбныя формы. З пульту кіравання ў мартанавым цэху ідзе чалавечая каманда, і страшнай магутнасці механізмы легка, як у качы, вараць сталь, фармуюць яе, разліваюць, разносяць і вярочаць распаленыя балванкі, нібы ў іх не сціні тон, а якія кілаграмы ці грамы. Па чалавечай камандзе з пульту кіравання блюміні прыся кацаюць, прасуюць і выпяляюць гэтыя балванкі ў рэйкі або які другі пракат так лёгка, нібы тут не распалена сталь, а пластычны ад воск. Пад рукамі ў чалавека наверх, у яго кабіне за шклом, зусім невялікі прыставак — рычагі, кнопкі, — і ад іх павароту ў лапач блюміна балванкі таўчычыню з добры камель шматважковага дуба, паварочваюцца, як запалка, і за некалькі хвілін пад прасамі выпяляюцца ў доўгую, яшчэ агністую пасму.

Мы з зачараваннем глядзелі на ўсё гэта ішчы і не маглі надзіцца на даштлівае чалавечкае розуму. Мы ўжо ведалі, і было прыемна ўсведамляць, што воль гэтага страшнага цяжка праца талкі ў нас, у Савецкім Саюзе, мае такую высокую ступень механізацыі.

Гэтак экскурсія навела нас, пісьменнікаў, на невялікія думы, а імёна: як далёка не дасканалы ведаем мы свой край і як многа нам трэба рабіць яшчэ дзеля таго, каб наша літаратурная вытворчасць вызначалася той якасцю, якая вынікае з фармулёўкі першага сакратара ЦК КПСС Н. С. Хрушчова, а імёна — цеснай сувязю з жыццём народа.

«Калі мы хочам быць пісьменнікамі, — думалі мы, — то мы не маем права не ведаць народа, яго дум, яго творчых дзярванняў і дасягненняў, бо той, хто адстае ад народа — не можа быць выразнікам яго дум».

Можа ў гэтым пярвоным усведамленні найбольш каштоўнасць нашага падарожжа.

Жданаў наогул даў нам многа ўрокаў. Увечары ў летнім театры на агульнагаральскай сустрэчы мы збіраліся, як і заўсёды, хоць кораченька пазнаёміць прысутных з беларускай літаратурай. Але мы былі пазбаўлены гэтай неабходнасці: таварыш, які вітаў нас, ні то ад райана, ні то ад наўстанікаў, сам за нас расказаў аб беларускай літаратуры лепш, як гэта зрабілі-б мы. Крыўднага ў гэтым не было нічога. Наадварот, было радасна і прыемна ўсведамляць, што дружба нашых народаў гістарычна, кроўная, упэўненая, што яе не пахіснуць і не абнаславаць ніякія замежныя асігнаванні і ідэалагічныя дыверсіі.

Валентін Александравіч Велецкі не захачеў адпусціць нас з чыста афіцыйнымі ўражаннямі. Назаўтра ён запрасіў нас на кацёр і пакатаў па Азоўскім моры. Гэта была зівосная прагулянка, нават з захаваннем марскога рытуалу: без закускі, так, як заведзена ў маракоў, мы вышлі па чарцы каньяку і заспалялі пазно. Нехта з каманды, уздыхнуўшы, зазначыў:

— Эх, колькі добрых вальсаў ёсць: і школьных, і саллацкі, і «Амурскія хвалі», а от «Азоўскага вальса» няма. А які-б гэта цудоўны быў вальс: вы толькі паглядзіце, якое слаўнае мора ў нас...

У Кіеве мы перадалі гэтую просьбу кампазітару Данкевічу, і ён загадз жданаўцаў прыняў.

Вярнуўшы ў Кіеву мы 23 верасня. 24 быў урадавы прыём у Марыніным палацы, такі самы сардэчны і цёплы, як і сярэд народа.

Нашы сябры праводзілі нас на аэрадром, моцна ціснулі рукі, абдымалі, развіталіся так, як звычайна развітаюцца родныя або вельмі блізкія, нечым кроўна звязаныя людзі. Кроўнасць наша не выпадковая. Яна расла і мацавалася ў ратных справах Багдана Хмельніцкага і Саверыяна-Налівайкі, у паляк якога рос і фармаваўся Ясны Стахор Мітковіч, каб пасля яго на чатыры гады зрабіць дзяржавай паўстанцаў горад Магілёў. Яна мацавалася ў акапах першай імперыялістычнай вайны, у гераічных заваявах Вялікага Кастрычніка, у мірнай працы савецкіх пацідоўка, у агні Вялікай Айчыннай вайны супраць нямецкага фашызма і на прасторах партызанскага краю, які не ведаў дзяржаўных граніц паміж рэспублікамі. Яна мацуецца, нарэшце, вучаннем Камуністычнай партыі.

У Мінск мы прывезлі з сабою многа ўражанняў, многа дум і пачуцці непарунай, вечнай дружбы нашых народаў у сямі народаў нашай Радзімы — СССР.

Малады мінскі скульптар Сяргей Адашкевіч за работай над кампазіцыяй «На новай зямлі».

Фота А. Дзігалава.

Піліп ПЕСТРАК

Так сказаў капітан...

Нёман цячэ праз рэспублікі дзве. — Так мне сказаў капітан парадка. — Ніжняя долы належыць Літве, Верх — беларускаму служыць народу.

Бачыце, вецюк на кормах сцягі — Чырван з зялёным — то сцяг беларускі, Зялёна-чырвоны таксама другі, Але падзелены белаю стужкай.

Розніца ў колерах трохачкі ёсць — Гэта не шодзіць для дружбы і асаблів. — На сцягах абодвух гарыць малодзёц, Усіх нас вячае на іх серп і молат!

Калі мы імчыліся да Горадна ўверх, Сцягам літоўскім разрэзваем Нёман, А як да Каўнаса ўніз палымем, — Сцяг беларускі ўраўніў усіх там знаём.

Бышам у гэты ўзростань штодня Мы прапываем, збіраем прыветы... Знач, немагчыма сабравак разняць, Раз яны шчасцем адзіакі сагрэты.

Раз для іх Нёман пуцінай адыно Імчыць свае воды ў вялікае мора, Каб разам з народам савецкіх сям'ей Разліць свае песні ў шырокіх прасторах

Сустрэчы пісьменнікаў з чытачамі

У клубе Мінскага аўтарамзавада адбыўся вечар адпачынку рабочых. У гэты дзень прыйшлі маляўнічы пісьменнікі П. Макаль, І. Калеснік, Р. Барадулін, Г. Бурдулін і іншыя.

П. Макаль расказаў прысутным аб развіцці беларускага мастацтва і літаратуры. Затым І. Калеснік, Р. Барадулін і Г. Бурдулін прачыталі свае вершы.

І. ПЯТРОУ.

У клубе глускага прамкампіната «КІМ» адбылася сустрэча рабочых і служачых з пісьменнікамі. Літаратурны вечар адкрыў сакратар Глускага райкома партыі П. Рахавіч. Затым выступілі пісьменнікі С. Грахоўскі і В. Вітка. Яны расказалі аб развіцці беларускай літаратуры і прачыталі свае вершы.

І. КУЛЬША.

Агляд духавых аркестраў

У Вібецку скончыўся гарадскі агляд самадзейных духавых аркестраў, прысвечаны 40-й гадавіне Вялікага Кастрычніка. Заслужаным поспехам у гледачоў карысталася выступленне духавага аркестра фабрыкі «Чырвоны Кастрычнік», які выканаў рэвалюцыйныя песні: «Смело, товарищи, в ногу», «Отречемся от старого мира» і «Поланец» Агінскага. З вялікім удзяман сыграў аркестр завода заточных станкоў «Урачыцкі катэйкі марш» і папур з рэвалюцыйных песень. Калектыў духавага аркестра домабудаўнічага камбіната выканаў «Слаўся» Глінкі і фантазію «Пад мясячным святлом» Сакалова. Добрую ацэнку атрымаў малады аркестр трэста № 9, які ўпершыню выступіў на аглядзе. Лепшыя музычныя калектывы ўзнагароджаны граматамі.

Тэатральнае жыццё

Тэатр юнага глядача паказаў школьнікам сталічным новым спектакль «Прыгоды Чыпаліна». Аўтар п'есы — вядомы італьянскі пісьменнік Джані Радары.

У спектаклі заняты артысты Э. Аўчыннікава, В. Лебедзеў, Л. Міхайлаў і іншыя. Рэжысёр спектакля Я. Пацехін, мастак В. Кляшчэўскі. Музыку напісаў малады кампазітар Е. Глебаў.

У Беларусі на гастролях знаходзіцца брыгада артыстаў Ленінградскай эстрады з удзелам выканаўца песень народаў Каўказа М. Аванесяна. У склад брыгады ўваходзяць таксама эстрадна-інструментальны ансамбль, жанглеры, акрабаты, эквілібрысты.

У Крупскім раённым ДOME культуры адбыўся канцэрт артыстаў Беларускай эстрады. Гледачам быў паказаны спектакль «Бедны Федка».

З цікавасцю праслухалі мінчане канцэрт сімфанічнага аркестра Беларускай філармоніі. Саліст — лаўрэат вялікай прэміі конкурсу М. Лонг і Ж. Тьбо ў Парыжы Дам. Башкіраў. Быў выкананы творы Брамса, Моцарта, Скрабіна, Пракоф'ева.

Па слядах нашых выступленняў

«Калі дакладнасць не выгадна»

У змешчаным пад такім загалоўкам фельетоне («Літаратура і мастацтва» ад 17 жніўня г. г.) гаварылася аб непадалёку ад бензакалонах Мінска. Як паведамілі рэдакцыі з Мінскага гарадскога паліцыйнага аддзела, факты, паддзялення ў фельетоне, сапраўды мелі месца. Пытанне аб пераасталяванні навучных і будаўнічых новых бензакалонак абмяркоўвалася на пасяджэнні плановай камісіі гарадскога Савета. Прынятыя захады, каб у бліжэйшы час наладзіць бесперабойную работу бензакалонак гарадскога паліцыйнага аддзела.

Шчыры голас

Юлі Таўбін прыйшоў у пазію ў другой палавіне 20-х гадоў. Гэта быў час, калі маладая беларуская савецкая літаратура жыла напружаным творчым жыццём. Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, разнаволіўшы беларускі працоўны народ, усклалася на яго да глыбін і ўзняла на паверхню жыцця шматлікія таленты. М. Чарот, П. Трус, Ул. Хадыка, З. Астапенка, пазія якіх увайшла ў скарбніцу беларускай савецкай літаратуры, К. Крапіва, П. Броўка, П. Гаебка, А. Куляшоў, А. Александровіч, А. Званок, М. Лужанін і іншыя вядомыя зараз дзеячы беларускай літаратуры пачыналі тады свой творчы шлях. Усіх іх натхніла горака рэвалюцыі, пафас будаўніцтва сацыялізма на разнаволівай зямлі; усе яны шукалі новага ў пазіі, імкнуліся грамадзянска змяніць уявіць і ўсвободзіць у новых вобразах. Кожны з іх шукаў, ішоў сваёй дарогай да здыянення гэтых запаленых жаданняў. Сярод іх быў і паэт Юлі Таўбін, поўны «лірычнага хвалявання».

Энтузіязм, у якім моладзь 20-х гадоў шукала новага ў пазіі, не заўсёды спадарожнічалі ўдачы. Многае з іх творчых здобываў увайшло ў нашу пазію і займае ў ёй пачаснае месца, іншае — справядліва забыта.

Не ўсе роўнацінна і ў партычнай спадчыне Ю. Таўбіна. Ёсць у ёй высокапатэтычныя, арыгінальныя, ёсць і вучнёўскае, недасканалыя.

У пошуках свайго вырашання «сөөен том», якія хвалявалі паэта, ён прайшоў складаны шлях.

Выдадзены зборнік дзе дастатковае ўдзяленне ад самабытных паэтычных воблаку Ю. Таўбіна, ад яго творчых пошукаў. Паэт лічыў сябе «малодшым братам»

Той моладзь, што ў дні навальні Заісвалася ў коматрад І за краіну памірала.

Ён ясна вызначыў сваё разуменне вадч дачы і паэта:

Я ведаю цвёрда, каму я пяю, Якім навальнічым гадам, І песню — Найлепшую зброю сваю — Я класу сваёму аддам.

Прага ўслаўлення новага жыцця, жаданне адчуць думы, настроі маладога пакалення, прадстаўнікоў якога «лепшыя долы кавалі» зрабіў Кастрычнік, — вось што характарызавае пазію Ю. Таўбіна.

Паэт ішоў у сваёй вершах ад суарыальніцтва, пазіўнай фіксацыі з'аў да іх глыбокага асэнсавання.

Ад статыхчых, вузка інтымных вершаў 1929 года — «На вуліцах — мароз і маладыя...», «Дзверціны» — зусім не скентныя, «Мой махаты Дунай б'е хвостом ля парог» і інш., вырастаюць проста на вачах, ён уздымаецца да напюўных глыбокай і дзейнай думкай вершаў 1930 года — «Райком», «Сталасць», «Падсумак».

Іван КОЗЕЛ

Настаўнік Ермакоўскай сярэдняй школы (Маладзечанскі раён) Іван Козел напісаў п'есу «Паларца-каетка»...

Міхась. А што паліцца ў вёсцы роўбіць?

Альжбета. У канцавога Рымора камендант некалькі каліў тытуно знайшоў і пратакоў на яго піша.

Люба. Некалькі каліў—гэта не доказ, яны і самі маглі вырасці.

Максім. Пасадзіць, як міленькага, гад.

(Альжбета ідзе ў хату. З'яўляецца Адася.)

Адася (джамлае). У нас геніяльнае кіраўніцтва; Паны, банкіры і слугі бога; У нас магучы ўздым будаўніцтва...

Альжбета. Добра дзень, дачушка. Заходзь у хату. Што чухаць добрага?

Надзя. Нічога такога асаблівага.

Альжбета. Я чула, што да Яні Ганецкі сватаешца—ці праўда гэта?

Надзя. Праўда. Быў у сватах учора.

Альжбета. Ну, то, мусіць, Лявону хамут будзе?

Надзя. Ужо. Сёння Лябшы і з работ прагнаў яго.

(Падыходзіць Міхась з Любай)

Міхась (да Адася і Надзі). Ну, гадубкі, досыць галубіцца вам! Прывітавайцеся, калі вяселле ваша гуляе?

Адася. А калі ваша?

Люба. Наша ў гэтую нязелю, што прыдзе.

Надзя. І наша неўзабаве.

Люба. Дык будзе, Надзенька, у мяне за першую шаферку.

Міхась. А ты, Адася, у мяне за першага шафера.

Надзя. Добра. А вы будзеце тады ў нас першымі сватамі.

Адася. Правільна, каб у даўгу не застацца. Згодна?

Міхась. Згодна! Па рукамі!

(Падыходзіць накіраваў аднаму руці: Міхась—Адася, Люба—Надзя. Падыходзіць Янук і Максім)

Янук. О! Ші не заручыны тут? Быццам вяселлем пахне.

Максім. Ды тут аж два!

(Падыходзіць Альжбета.)

Альжбета (падыходзіць да Янучка). Ты чаму, чорт рыжы, у сенажазе маю залезь? Думаеш, як я—баба, дык мяне і ашукваць можна? Не, брат, выбачай, я не паддамся! Гэта-ж трэба ведаць—лезь не на аршын тымі ў маю сенажаз перанеся.

Янук. Каб ты ў пяццю дзе ўлезла, як я ў таку сенажаз лезу! Гэта ты ў маю ўбілася, а я ўсяго на старое месца тычкі перастаўляю. Спытайся ў Адася, калі не верыш, мы перажылі з ім нашы надзелы.

Альжбета. Адася там глядзеў надта! Ён такі, што і свай адца мае.

Максім. Маўчы, маці, усё правільна: і я быў пры гэтым.

Адася. Як табе не сорамна, мама, сваю віну на некага ўскладаць!

Янук. Вось-жа і сьня не даць сьхлусіць! Альжбета. Ведаю я цябе, злодзе! З лезу не вылазіш.

Янук. У лезе ўсе крадуць!

(Прыбгае Марыля з двума камянямі ў руках.)

Марыля (да Альжбеты). Бяжым на поле хутэй! Там каморнік з паліцый прыйшоў, на хутары разбіваць будуць. Усе бабы пабеглі. Набірай камяня побольш—за мяня. (Бяжыць на поле. Альжбета—за ёй.)

Люба. Пабягу і я з ім.

Адася. Не трэба маладым ісці: старыя там і адны ўправяцца. А ўжо-ж калі спартыбца дапамога, тады ўсе разам пойдзе. А пакуль што я наглядца буду. (Адыходзіць.)

Міхась. Дык гэта праўда, пане Яне, што вы ў казённым лесе з дрэвам паліцеся?

Янук. Праўда. Сасну на дошкі спусціў ночу. І якра-жа лесніка з аб'ездчыкам нагнала.

Максім. Ну і што?

Янук. Нічога. Перайшоў на католіка, дык і калоду тую ламоў прывёз.

Люба. І вы, дзядзька, далі сябе апалачыць?

Янук. А мяне ксёндз не апалачыў праз сваю веру: я быў беларус, ёсьць беларус і будаў беларус. Не на таго ён нараваўся.

Надзя. А куды вы цяпер маляцца хадзіць будзеце: у царкву ці ў касцёл?

Янук. Не хадзіў я ў царкву асабліва, не будзе мае нагі і ў касцёл.

(Падыходзіць Базыль.)

Базыль. От-жа пагналі бабы паліцыйта з поля—аж пяці заблішчалі.

Янук. Ну, мінула адна баба.

Міхась. Другая навісла: зараз штраф на людзей паспылюцца.

Максім. У нас дык яны не знойдуць да чаго прычэпацца, я не баюся.

Базыль. Другі раз і не падумаеш, за што пападзецца.

Янук (дастае з кішні лістоўку). Ты чытай, Базыль, сённяшні лістоўкі?

Базыль. Праўду пішуць, што большыце зямель у памешчыкаў і кулакоў, што непаспешна падаткі і штрафы, што паны ідуць на змову з немцамі супраць Расіі...

Янук. Так. (Чытае). «Але мы, працоўныя, супраць змовышчыкаў, і мы заявляем: прач разбойніцкія рукі ад Савецкай Расіі!» (Хавае лістоўку ў кішню). А што ты даў у дапамогу гораду?

Базыль. А ты што?

Янук. Я два пуды мукі, пуд круп і трохі сала.

Базыль. А я—паўтара пуды гароху і таксама два пуды мукі.

(Падыходзіць Альжбета.)

Альжбета. Дарэмна бегалі толькі: там і без нас управіліся.

Камендант (да Максіма, убачыўшы яго запаліўшы). Штэмпель на запаліўшым ёсьць?

Максім. Няма, пане камендант.

Камендант. Пенць злотых штраф... (Дастае з сумкі паперу і аловак). І запаліць абавязкова адштэмплеваць. (Піша пратакоў.)

Максім. Дык што вы, пане камендант, хочаце з мяне ўжо дзе скуру злучыць: каб я і штраф заплаціў і яшчэ за штэмпель грошы аддаць?

Камендант. Тшба было то вчэсне зробіць.

Максім. Пішыце-ж, усё роўна ні аднаго гроша не заплачу.

Камендант. Не заплаціш—адседзіць...

Дзед Струкач (паказваючы крэмень). То, можа, паночку, і на гэтым камені трэба пачытаць ставіць? Баюся, каб вы і мяне не аштрафавалі часам.

Камендант. Ты, стары пёс, таж кедзьольвек трафіш до мяне ў лапы!

Надзя (схіляе да дзед Струкача). Схіньцеся, дзядуля!

Дзед Струкач (усмук). А што ён мне зробіць, старому!

(Камендант яшчэ ўсё піша. Дзед Струкач заходзіць у яго ззаду, выцягае з багажніка веласпед да тыму і запіхае туды некалькі лістоў лопуху.)

Янук. Што гэта за траву пан возіць з сабою?

Камендант. То трава, ктура везеннем пахне.

Люба. Дык вы і вуліцу загадалі-б апалодзіць яе.

Надзя. Праўда што! І хіба-ж можна за яе судзіць.

Камендант (адзіраючы назад). О, псы круці! Юш полемнілі мяне. Марш до дому шшысьці! По тут за мітынг такі?

Дзед Струкач. Нядзелька, пане камендант, маем права і пагуляць.

Камендант. А до косяцеля ты сходил, стары д'ябла?

Дзед Струкач. Дык касцёл-жа не для д'яблы прызначаны.

Камендант. Цо смеешся, холера? Плакаць тшба.

Дзед Струкач. Колькі ні плакаў—быў бог аднаго. Стаў скакаць—стаў і бог даваць.

Камендант. Вы сшыць выць бондзе не тылькі плакаць, псы маць ваша! (Адыходзіць.)

Дзед Струкач. Капіся кілбасой! Не вельмі што баімся мы цябе.

(Прыбгае Марыля.)

Марыля. А божакі! А божакі! Янук! Мужыкі! Што рабіць! Прыехаў савестратар за падаткі апісваць, а ў нас-жа не ўсё выплачана.

Янук. Дык чаго стаіш, хадзем скажыцца хваць хутэй! Якра-жа з поля прыгнэлі.

Максім. Я паіду памагу вам! (Янук, Марыля, Максім, Базыль і дзед Струкач выходзяць.)

Люба. Во нанесла нягледзя іх сёння, каб іх пярну пабіў!

Надзя. Лявон ідзе.

Люба. Няўжо Яню сілай за Ганецкага адлаццэ?

Надзя. Прапілі учора.

(Падыходзіць Лявон.)

Лявон. Здаровы, дзядучкі! Не ведаеце, Адася дома?

Надзя. Няма. У тым канцы нелзе.

Люба. Ну што ты цяпер думаеш рабіць, Лявон?

Лявон. А што мне думаць! Атрымаў ад Лябшы разлік—чатыры злоты і трынаццаць грошэй—і кум карало.

Люба. Я сур'ёзна пытаю.

Лявон. У горад хачу падацца.

Надзя. А Яніну так і пакінеш Ганецкаму?

(Лявон маўчыць.)

Люба. Чаго маўчыць? Што крылі лпусціў?

Надзя. Перастаць, Люба.

Люба. Дык-жа вельмі Янін шкала, што адлаць за гэтага антхрыста... Во ідуць, каб іх зямля не нашла.

(Па вуліцы праходзяць Ганецкі і Анатоль.)

Люба. Вось-жа добраў чорт пару, і ходзіць, як спрыжаны.

Лявон. Гэта парка яшчэ сябе пакажа, хутка ўсё вёску падтопча пад ногі.

Люба. Быць не можа, прыдзе і на іх ліха нейкае.

(З'яўляецца Янін.)

Янін. Дзядучкі, сястрыцы! (Плача).

Надзя. Ціха, Янечка.

Янін. Усталюся, павешуся, усё роўна адзін канец... Дзявока, любі! Што рабіць?

Лявон. Янечка, мілая!

Люба. Пойдзем, Надзя. (Бярэ яе пад руку і адыходзіць з ёй.)

Лявон. Удзічым адгутоў.

Янін. А куды? Дзе мы дзенемся?

Лявон. У горад пойдзем. Рукі ёсьць, не прададем.

Янін. Што рукі? Дзе мы галаву прыхінем?.. Няшчасная я. (Плача).

Лявон. Няўжо-ж двое жывых людзей, адольных да працы, не знойдуць сабе прытулку на зямлі?.. Калі ты верыш мне, дык хатай. Я знайду месца. Тут не знайду, за граніцу пойдзем.

(Падыходзіць Базыль.)

Базыль (падыходзіць пад акно Альжбеты). Альжбета! Альжбета! Адася аршытаваа!

Лявон. За што?

Базыль. Камендант бізуюм Тафіля стаў быць, што той жаровы не даваў. А Адася з Міхасём уступіліся за яго, дык іх абай і схпілі.

(Выбягае Альжбета.)

Альжбета. Сыночка аршытаваа! Людзі, ратуйце! А божа-ж мой!

(Падыходзіць Анатоль з камендантам. За імі тры паліцыйскія гоняць сквананых Адася і Міхась. За паліцыйскімі ідуць запалкія Надзя і Люба.)

Альжбета (кідаюца да Адася). Сыночка, за што-ж гэта цяні цябе!

Камендант. Ідзе до сту д'яблуга, холера!

Адася. Ціха, мама, я вярнуся.

Камендант (да паліцыйскіх). Забраць і тэго. (Паказвае на Лявона). Ні з месца, большык пшкідзёны! (Настаўляе на яго рэвольвер). В кайданы яго!

(Адзін паліцыйскі падыходзіць да Лявона і надзея яго нарочнікі.)

Янін. Лявонка! (Плача).

Анатоль. Дамой марш, стыдніца.

Лявон. Бывай, Янечка.

Альжбета. Сыноч мой, зноў турма табе! (Плача).

Надзя (плачучы). Сукакойцеся, цятка.

Люба. Адальшца ім нашы слёзы.

(Прыбгаюць Янук, Марыля, Максім і Дзед Струкач.)

Максім. Ах вы, сабакі! (Хапае кол). Я-ж пакажу!

Адася. Максім!

Янук. Апатыйтай! (Адбірае ў яго кол).

Максім. Пусціў Я іх усіх...

Камендант. Взінь!

Максім. Я табе вазьму! (Б'е каменданта, і той падае).

(Паліцыйскія кідаюцца да Максіма.)

Дзед Струкач. Максім! Уцякай!

(Максім пераскокае праз плот і ўцякае. Камендант падыходзіць і страляе ў той бок, куды пабеж Максім.)

Дзед Струкач (людзям). Трасуць ты паладзець.

Камендант (да аршытаваных). На постэрнуак марш!

Міхась. Бывай, Люба.

Люба. Нічога, Міхаська, трымайся, буду чакаць.

Альжбета. А божакі! Закаваа! (Плача).

Адася. Пакуль паны будуць—торбы і турмы не пазбегнеш.

(Заслона.)

Часопісы Беларусі да 40-годдзя Кастрычніка

Гады змагання і перамог

У рэдакцыі часопіса «Беларусь» нашаму карэспанданту паведамілі:

Кастрычнікі нумар сваёга часопіса мы прысвяцілі вялікаму наваму сөөскага народа і ўсяго прагрэсіўнага чалавечства — 40-годдзю першай у свеце краіны сацыялізма. Аб гераічным змаганні і велічных заваяваннях нашага народа за гэтыя слаўныя 40 год расказваецца ў публіцыстычных артыкулах, нарысах, рэпартажах, успамінах удзельнікаў рэвалюцыйных падзей, у мастацкіх творах. Нумар адзначаецца выступленнем сакратара ЦК КПБ К. Мазурава «Да новых вышынёў», у якім гаворыцца аб дасягненнях і перспектывах гаспадарчага і культурнага будаўніцтва ў рэспубліцы. Міжнароднаму значэнню Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі прысвечаны артыкул В. Гарбача «Новая эра ў гісторыі чалавечства». Пісьменнік П. Кавалёў выступае ў святочным нумары з публіцыстычным артыкулам «Беларусь — сөөскае дзяржава». Аб падзеях у сталіцы рэвалюцыйнай Расіі Петярградзе ў кастрычніку дні расказвае матэрыял Г. Курчэнкі «Дні, якія стралялі свет». Сваімі ўспамінамі дзеліцца з чытацкай часопіса ўдзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі В. Голуб. Ветэранам рэвалюцыйнага барацьбы І. Скуратовічу і В. Каленчыку прысвечаны матэрыялы Р. Дольна, В. Галаповіч расказвае аб удзельніку Маанзундскай бітвы былым камандорам аэмііна «Гром» т. Дубалеку. Аб падзеях агістнага 18 года на Беларусі піша П. Круцікаў.

Рад матэрыялаў святочнага нумара часопіса «Беларусь» прысвечаны сацыялістычнаму і камуністычнаму будаўніцтву ў рэспубліцы, росквіту нашай нацыянальна-мастацкай, посту беларускіх гарадоў за гады Сөөскай улады, велічным справам сөөскай рэвалюцыі.

Учора ў Доме культуры будаўнічага трэста № 5 горада Мінска было асабліва многа наведвальнікаў. Тут у двух прасторных залах ажыццявілі мастацка-выстаўку вучэбных работ студэнтаў мастацкага факультэта Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Выстаўка прысвечана 40-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Будучыя мастакі прадставілі на выстаўку 244 работы. Сарод іх эцюды, выкананыя ў масле і акварэлі, скульптуры, графіка. Многія з экспанатаў сведчаць аб зольнасці іх аўтараў, Рознастайна і тэматыка работ. Асабліва многа пейзажаў. У іх не цяжка пазнаць родныя беларускія мястэчкі. Ёсьць эцюды, прысвечаныя вёсцы. Многія наведвальнікі затрымліваюцца каля скульптур, якія прысвечаны падзеям першай рускай рэвалюцыі ў Расіі.

Мне падабаюцца работы студэнта Баранюскага, — гаворыць наведвальніца, работніца аўтамабільнага заводу В. Юдко.

Трэба сказаць, што карціны Ф. Баранюскага хваляюць многіх. Малады мастак ўлюбены ў родны беларускі пейзаж. Але прырода ў Баранюскага не адарвана ад чалавека, ад яго настрою, ад пачуццяў. Вось рыца. Дзядзяткі палощуць білізну. Вось барыш на рацэ. Вось лічча пейзаж за ракой. На ўзгорку — горад...

Шкавую работу прадставіў студэнт 3-га курсу В. Ганчароў. Яна не мае назвы. Але мы бачым калгасны двор і напружанае жыццё хлебарабы. Тут кузія. Людзі заняты справай. Малады мастак знайшоў трапныя дэталі і ўдала пабудоваў сюжэт. Прыбгаюць увагу работы студэнта М. Лісоўскага «Партрэт настаўніка» і кампазіцыя з бакенчыкам.

Студэнтаў І. Рэй і І. Белановіча захапіла тама гераічнай абароны Брэсцкай

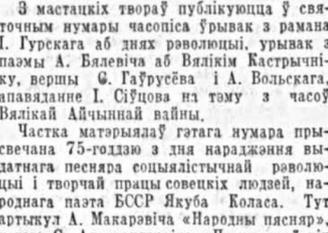
крэпасці. Яны зрабілі некалькі эскізаў і кампазіцыяў.

Шкавыя работы прадставілі на выстаўку малады скульптар, студэнт 4-га курсу А. Анкейчык. Сарод іх «В. І. Ленін» (пластылін) і «Чайкоўскі» (таніраваны гіпс).

Даволі ўдала вырашыў сваю тему студэнт 2-га курсу І. Гумілеўскі. Ён прадставіў скульптуру «Дарога дружбы» (пластылін).

Аб таленавітасці будучага мастака В. Ткачука сведчыць выкананая ім гравюра на ліноліуме. Удала вырашыў тему студэнт Б. Гардзеека. Ён прадставіў эскізакарцінку (гуаша).

На эдымку: у зале выстаўкі. Фото Ул. Крука.

СТАРОННІ ГІСТОРЫІ МАСТАЦТВА

Дні Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі глыбока праніклі ў свядомасць працоўнага народа Беларусі. Пасля Кастрычніка ў краіне пашыраецца і паглыбляецца культурны рух. Арганізавацца культурна-асветныя гурткі ў гарадах, мястэчках і вёсках. У гуртках на першы план вылучыліся, як правіла, секцыі драматычнага, музычнага і харавыя.

Калі да рэвалюцыі ў гуртках пераважаў інтэлігенцыя, дык пасля Кастрычніка—рабочыя і сяляне. Народная творчая ініцыятыва часта пераважала, што многія газеты таго часу пачалі бль трыгоў аб недахопе рэпертуару, кіраўнікоў гурткоў, інструктараў.

Але ў канцы 1918 і пачатку 1919 гадоў пачалі вяртацца на радзіму бежанцы. Моладзь, якая прыхацала з усіх куткоў Сөөскай Расіі, з'яві

Эдуард ВАЛАСЕВІЧ

Пералётны шпак

(Байка)

Якісны малаленкі Шпак
У ансамблі самадзейным выступаў
І так
Удала ноты браў,
Што Бусля аж закладкатаў высла:
— Ну, дарогі юнак,
З цябе, бяспрэчна, атрымаеш спявак,
Бо голас у цябе дзямбэлю...
Так-так!
Мы створым для цябе спрыяльныя
Умовы.
Вучыся, песнямі ўставай!
І ролны гай,
І ролны дубровы!
І сапраўды, Шпак такімі клопатамі
акружыў.
Такія неўзабаве званы, тытулы далі,
Што галаву зусім яму ускружылі.
І ён, як кажуць, адраўся ад ямаі.
Калі-ж паслаў спявак у вырай
На гасцёр!
І ён там грывіну до-рэ-мі-фа-соль,
То, скажам шчыра,
Нават каралева-пава
Правоміла: Шпак-ка!
І шпак наогул захламляў!
Вярнуўшыся дамоў, у ролныя мясіны,
Ён па-другому ўжо запяў:
— Што гай барозавы! Я тут зажаканеў.
Патрабён мне прастор (ну і аклад)
Арліны!
І тут ён паліць за пшчы і даліны...
Высока заліць, ды нізка сеў...
Бо Шпак наш супраць тамашняга
Салаўя—
Як неба і зямля...

Зборнік „Беларускае мастацтва“

Так называецца першы зборнік артыкулаў і матэрыялаў, выданы ў гэтым годзе Інстытутам мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР. У зборніку ёсць раздзелы «Тэатр», «Выяўленчае мастацтва», «Музыка», «Кіно» і «Архітэктура».

З артыкуламі «Руская класіка на беларускай сцэне ў гады Вялікай Айчыннай вайны» і «Несцерка» на сцэне тэатра імя Я. Коласа» выступае кандыдат мастацтвазнаўства Ул. Няфёд.

Грунтоўнымі даследаваннямі з'яўляюцца змешчаныя ў кнізе работы Г. Барышава «Мастацкае афармленне Беларускага лялечнага тэатра батлейкі» і «Тэатральна-дэкаратыўнае мастацтва Беларусі ў перыяд 1905—1917 гг.».

З цікавасцю будзе таксама прагнута праца кандыдата гістарычных навук М. Грыноўска «Новы запіс цара Максіміліяна», які таксама з'яўляецца вынікам сур'ёзных даследаў аўтара.

Артыкул мастака Н. Тарасікава «Народная драўляная скульптура Беларускай ССР (1945—1955 гг.)» багата ілюстравана цікавымі рэпрадукцыямі твораў народных самадзейных мастакоў.

«Старажытнае рускае мастацтва X—XIII стагоддзяў» — піша доктар мастацтвазнаўства М. Кацар у сваім даследаванні «Да пытання аб развіцці Беларускага мастацтва перыяду феадалізму (XIV—XVIII стагоддзі)». — дасягнула высокага ўзроўню развіцця. З найбольш пашаў гэтага дасягненні праявіліся ў драўлянай і каменнай архітэктуры, у іконаніс, мініяцюры, у фрэскавым і мазаічным жывапісе, у мастацкіх вырабах з палатна, дрэва і металу. Гэта каштоўная спадчына ўвайшла з'яўляецца фундаментам у рускае, украінскае і беларускае выяўленчае мастацтва і паслужыла асновай для іх фарміравання і далейшага развіцця».

Гэта думка выразна дэталізавана ў навуковай працы аўтара, якая ўзбагачае нашы веды аб старажытнай беларускай нацыянальнай культуры.

У раздзеле музыкі змешчаны артыкулы С. Нісневіч «Опера «У пущах Палесся» А. Багатырова» і кандыдата мастацтвазнаўства Н. Арлова «Аб некаторых рысах опернай драматургіі Мюцарта».

У кнізе таксама змешчаны артыкулы кандыдата філасофскіх навук Ф. Бондаравай «Тэорыя Беларускай драматургіі на экране», кандыдата архітэктуры В. Чантуры «Новыя рысы планіроўкі і забудовы гарадоў БССР» і І. Елатомскай «Малыя формы ў архітэктуры цэнтра Мінска».

Рэдактары зборніка П. Глебка і М. Лужанін. Тыраж 1.500 экзэмпляраў.

Ал. ЗВОНАК,
М. ХВЕДАРОВІЧ.

Паездка ў Казахстан

Нататкі пісьменнікаў

... Прыгажуня Алма-Ата сустрапа нас індэмані садамі і паркамі, цэлым лагодным восенікам надвор'ем. Шырокія проспекты горада птанулі ў густой зеляніне карагаюў, пірамідальных таполяў і кленаў. Чырвоныя цыпляныны пышна пітуць абсал тратураў. Алма-Ата — горад будынкаў, вінаграду і кветак. Насупраць будынка ўраду Казахскай ССР — шырокая плошча. Яна ўжэ засаджана кветкамі. Пышныя бутоны руж напанаюць пахучым водарам паветра. Імклівыя фантазі стурмаюць над чырванымі кветкамі. Гэта і ёсць «Плошча кветак».

Увечары вялікая зала опернага тэатра перапоўнена прадстаўнікамі рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі. З далёкіх аўлаў, з калгасаў, раёнаў з'ехаліся яны, каб прысутнічаць на ўрачыстасці. 60-гадовы юбілей выдатнага сына казацкага народа Мухтара Ауэзава набыў такі шырокі характар, што яго з поўным правам можна было назваць святам казацкай нацыянальнай культуры, якая расвілася пышным цветом, як сады Казахстана.

З гарачымі словамі прывітання, з сардэчным пажаданнем юбіляру выступаюць прадстаўнікі ўраду і партыі, пісьменнікі, пасланцы братніх народаў з Украіны, Беларусі, Узбекістана, Таджыкістана, Кіргізіі, Арменіі, Азербайджана, Кара-Калпакіі, Башкірыі, Татарыі, ад Мангольскай Народнай Рэспублікі, ад Масквы.

Пасля быў дадзены канцэрт, пабудаваны на творах юбіляра. Урмчы з оперы «Абай», лібрэта якой склаў Мухтар Ауэзав і якая паслужыла пачаткам стварэння казахскай нацыянальнай оперы; арый, балетныя сцэны, урмчы з драматычных спектакляў радалі вочы і слых майстэрскім выкананнем.

За сорок год казацкі народ стварыў сваё нацыянальнае мастацтва, якое стаіць на высокім узроўні.

Асаблівае ўражанне на нас абраў выступленні народных артыстаў Казахскай ССР Курманбека Джандарбекава, Анарбека Умбетбаева, Рышта Абдуліна і іншых. Захаравала нас і музыка аркестра народных інструментаў пад кіраўніцтвам дырэктара, заслужанага артыста рэспублікі Шамгона Кажаліева.

Аднаму з нас давялося бываць у Казахстане 25 год таму назад. Які непамерны рост культуры народа адбыўся за гэты параўнальна кароткі час! Параўноўваеш тыя гады з сённяшнім днём і бачыш, які дзякуючы няспынным клопатам роднай Камуністычнай партыі народ вываў, вырапіў шматлікую армію спецыялістаў прамысловасці і сельскай гаспадаркі, вялікі атрад сваёй інтэлігенцыі, мастакоў, кампазітараў, пісьменнікаў, вучоных, педагогаў, артыстаў.

На другі дзень святкаванне працягвалася з сенах Казахскай акадэміі навук. Гэтае пасаджэнне насіла больш вясёлы, менш афіцыйны характар. Пад смех, жарты і бурны воплескі юбіляру ўручаюць падарункі. Падносяцца выштытыя ўмеўмі рукамі туркменскія, узбекскія, талджыкскія жанчын каларыяны халаты, нацыянальныя галаўныя ўборы, музычныя народныя інструменты. Тут-жа выступаюць акцыі і жарышы з цудоўнымі імправізацыямі аб шчаслівым жыцці сваіх народаў. Старшыня аднаго з буйнейшых і багачэйшых калгасаў Талды-Курганскага раёна, калгаса, дзе дзесяці Герояў Сацыялістычнай Працы і сотні ордананосцаў, дорчы Мухтару Ауэзава ад калгаснікаў... каня! Пад дружны смех усе залы ён кажа, што юбіляру не можна адставаць у сваёй творчай рабоце ад перадавікоў-калгаснікаў, а калі ён, абдыжараны шасцю дзесяцімі гадоў

З любоўю да справы

Калі ў мінулым годзе пасля заканчэння Магілёўскага культасветучылішча Сяргей Ільчэ Казырка прыняў бібліятэку Гаранскага сельскага клуба, тут было ўсяго з поўсотні чытачоў. Прапаганда кнігі пасур'ёзнаму нічо не займала. Як звычайна, у пакоі, дзе размяшчалася бібліятэка, заўсёды можна было бачыць адну і тую-ж вітрыну з надпісам: «Чытайце кнігі па сельскай гаспадарцы». На запялыя паліцы вітрыны знаходзілася некалькі вышніх, устарэлых па зместу брашураў. Часта на дзвярах бібліятэкі вісеў вялізны замок.

Як ні даўна, але загалючы клубы Марыя Лаўрацова, якая ідэяна арганізоўвала розныя культурна-масавыя мерапрыемствы ў клубе, нібы не заўважала недахопаў у рабоце бібліятэкі.

Не лёгка давацца Сяргею Ільчу, каб карным чынам перабудаваць работу клубнай бібліятэкі. Азнаёміўшыся з кніжным фондам і прыбывшы яго ў належны парадок, ён заняўся чытачамі, падборам і арганізацыяй актыўнасці. Першымі на дапамогу бібліятэкару прыйшлі лістасны паштовага аддзялення, якое размяшчалася побач з бібліятэкай. Яны далучылі да ліку чытачоў ямаля аматараў кнігі з аддаленых населеных пунктаў. Неўзабаве Сяргей Казырка ўкамплектаваў і паслаў бібліятэчку-перасоўку ў вёскі Залессе і Аршчы.

Згодна ўстаноўленага распарадку работы тры дні ў тыдзень бібліятэкар знаходзіўся ў калгасных брыгадах, дапамагае надаваць работу перасоўкам, прыносіць калгаснікам кнігі ў поле, на жывялагадуючыя фермы, робіць падворны абыход вёсак. Астатнія дні ён працуе ў бібліятэцы. І пер-хто-б ні зайшоў да яго, ніколі не выйдзе адтуль без кнігі. Бібліятэкар, пагутарышы з чытачом, абавязкова падберэ тое, што яму патрэбна.

Росту чытачоў садзейнічалі літаратурна-мастацкія вечары, праведзеныя бібліятэкай з дапамогай настаўніка мясцовай сярэдняй школы Ніны Яфімаўны Ступаковай.

Каб прыцягнуць больш новых чытачоў, Сяргей Казырка на калгасных сходах, вечарах моладзі, перад кіносеансамі расказвае хлабаромы, якая новая літаратура паступіла ў бібліятэку, на відных месцах ён вышывае рэкамендацыйны спісы кніг, праводзіць канферэнцыі чытачоў.

Прыгожа афармлена памішканне бібліятэкі. Плакаты, фотавыстаўкі, мантажы, лозунгі і дыяграмы заўсёды выконваюцца з густам, прыгожа. Толькі за апошні час тут зроблены плакаты на тэмы: «Дэці дзён не зможце слава», «Чытайце кнігі аб В. І. Леніне», «Што чытаць аб перадавым вопыце ў жывялагадуючы», «Рэлігія—ворог навуку». Прыцягвае ўвагу калгаснікаў па-майстэрску зроблены плакат на тэму «Культурныя пераўтварэнні ў Гаранскім сельсавеце за гады Саветскай ўлады».

Бібліятэка шэсна ўзьявае сваю работу з канкрэтнымі гаспадарчымі задачамі сельсавета і мясцовага калгаса «Парыжская коммуна». У яе памішканні на дыяграмах і плакатах паказваецца ход сацыялістычнага спаборніцтва дзярак, сінтэра.

Бібліятэка Гаранскага сельскага клуба дабіваецца таго, каб у кожным калгасным двары быў чытач. Сюды за апошні час прыйшло многа новых чытачоў, а ўсяго іх цяпер налічваецца 465 чалавек. Сярод іх калгаснікі Іван Дыман, Рыгор Чакавіч і іншыя. Любіць сваю бібліятэку калгасная моладзь. Комсамолка Ліда Міхеевца, прагнала шмат кніг, сярод іх творы Я. Коласа, Я. Купалы і іншых пісьменнікаў. Малалы калгаснік Віктар Круглікаў прагнала каля сарака кніг. У яго фармуляры запісаны многія творы Я. Коласа, Я. Купалы, К. Крапівы, М. Лынькова, П. Пестрака.

Бібліятэка цяпер абслугоўвае 414 калгасных двароў. У вёсках Матусева, Гараны, Вяльчонкі, Дзёмашчына ўсе калгаснікі з'яўляюцца чытачамі бібліятэкі.

Гаранскі сельскі клуб—адна з лепшых культасветустановаў раёна.

П. ГУРЧОНАК, загалчык Полацкага раённага аддзела культуры.

Агляда культасветустановаў рэспублікі

Калгаснікі задаволены

Зайдуць у Візіборскі калгасны клубі бібліятэку, і вы будзеце прыяма ўражаны. Многа сіл і энергіі прыкладвае сельская моладзь, каб наведзі парадок у сваім клубе. Столь і сцены прасторнай глядзельнай залы пафарбаваны маслянай фарбай, устаноўлены тэатральныя креслы. На сценах — мантажы і дыяграмы, якія расказваюць аб гоі Камуністычнай партыі і яе правадара В. І. Леніна ў стварэнні першай у свеце Саветскай дзяржавы. Тут-жа можна ўбачыць Дошжу гонару лепшых працаўнікоў калгаса, кніжныя выстаўкі, прысвечаныя 40-гаддзю Кастрычніка, рэкамендацыйныя спісы літаратуры. Малюўнікі і любіюна афармленыя вялікі мантажы «40 год Кастрычніка». Мноства лозунгаў і плакатаў заклікаюць калгаснікаў дастойна сустрыць вялікае свята, выканаць свае сацыялістычныя абавязальствы.

Вось стэнд «Што дала нам Саветская ўлада». Пераканальныя лічы паказваюць, як змянілася вёска Візібор за гады Саветскай ўлады. Тут ёсць самігаловыя школа, бібліятэка. Уся вёска радыёфікавана. Кнігу чытаюць у кожным калгасным двары.

Таксама ўтульна і чыста ў Каланднянскай сельскай бібліятэцы (загалчына тав. Гешман). Калгаснікі ахвотна наведваюць сваю бібліятэку.

Добра падрэнтаваліся да сустрэчы саракагоддзя Саветскай ўлады Стахаўскі, Дубоўскі і Струскі сельскія клубы, памішканні якіх адрманаваны, прыгожа афармлены. У іх створаны ўсе ўмовы для культурнага адпачынку калгаснікаў.

У перыяд падрэнтаўкі да агляду ў раёне разгарнулася вялікая будаўніцтва культасветустановаў. Працаўнікі вёсак Манькавічы, Глінкі, Церабужова адзначаюць таленту Кастрычніка ў новых клубках. Пойным холам ідзе будаўніцтва клубкаў у вёсках Ручы і Молчыску. Комсамолямі і моладдзю нарыхтаваны матэрыялы для будаўніцтва калгаснага клуба ў брыгадзе сельгасаршчыі імя Жданова.

Пры кожнай культасветустанове працуюць гурткі

мастацкай самадзейнасці: харавыя, танцавальныя, драматычныя і іншыя. За восем месцаў гэтага года яны паставілі 147 канцэртаў, на якіх прысутнічала 25 тысяч калгаснікаў. Заслужаным аўтарытэтам карыстаюцца ў насельніцтва калектывы мастацкай самадзейнасці Рэчыцкага, Плотніцкага сельскіх дамоў культуры, Манькавіцкага, Церабужоўскага, Стахаўскага, Беразноўскага, Візіборскага сельскіх клубкаў. Цяпер самадзейныя актёры рыхтуюць новыя праграмы да святковых канцэртаў.

У культасветустановах арганізоўваюцца сустрэчы з удзельнікамі рэвалюцыйных падзей 1905—1917 гадоў, партызанамі, перадавікамі калгаснай вытворчасці. Нядаўна працоўныя гарада Століна і раёна сустрэліся з ветэранамі рэвалюцыі: старэйшій былога Палескага рэўкома Рыгорам Максімічам Астроўскім і членам таго-ж рэўкома, камандзірам партызанскага атрада Мадэстам Уладзіміравічам Вішнеў.

Ветэраны пабывалі ў сельскіх клубках, дзе таксама выступілі з успамінамі аб незалежных днях 1917 года.

Кінемеханікі раёна таксама рыхтуюць дастойную сустрэчу саракавай гадавіне Вялікага Кастрычніка. Сельская кіносетка дэтармінава выканала гадавы план абслугоўвання насельніцтва. Кінемеханікі тт. Казлякоўскі, Шэўчук, Акшыны, Гешман, Курч, Савішкі, Кушнер, Радзівіч выканалі гадавыя планы да 25 верасня 1957 года і абавязаліся да свята Кастрычніка выканаць яшчэ па два месячныя планы. У гэтых механікаў ніколі не бывае зрыву сенашаў, фільмы дэманструюцца заўсёды якасна, строга па графіку, з улікам попыту насельніцтва.

Н. МІЦЬКО, загалчык Столінскага раённага аддзела культуры.

Фато І. Бондара.

Кожны вечар калгаснікі сельгасаршчыі «Іскра» Брэскага раёна ахвотна наведваюць сваю бібліятэку. Тут можна заўбэды знайсці новую кніжку, паслушаць цікавае лекцыю.

На здымку: бібліятэкарка Марыя Казюк выдае кнігі калгасніцы Веры Іванюк.

Студэнцкія гурткі

Дзейна рыхтуецца сустрэць вялікае свята—саракагоддэ Саветскай ўлады—калектыў нашага інстытута. Добрая і выдатная вучоба, актыўны ўдзел у грамадскіх жыцці — лепшы падарунак студэнтаў слаўнай гадавіне.

Вялікай і разнастайнай праграмай радуецца нас удзельнікі мастацкай самадзейнасці інстытута.

У нашым інстытуце працуюць многа студэнцкіх гурткоў мастацкай самадзейнасці. Слаўнаму саракагоддзю прысячае сваю работу драматычны гурток інстытута. Ён рыхтуе пастаноўку пьесы Б. Гарбавы «Юнацтва бацькоў». Пры гуртку ёсць аддзяленне мастацкага чытанья. Калектыў драмгуртка рыхтуе музычна-літаратурны астрадны агляд «Нам 40 год».

Актыўны ўдзел у стварэнні сенарыя гэтага астраднага агляду прынялі нашы студэнцкія паэты Ю. Саквіч, І. Палашук, Ю. Калеснік. Нарастанне рэвалюцыйнага руху, штурм Зімяна, гералам нашага народа ў грамадзянскай вайне, будаўніцтва сацыялізма, мужнасць і патрыятызм саветскіх людзей у гады Вялікай Айчыннай вайны — вось асноўны змест гэтага твора.

Дружны калектыў танцавальнага гуртка ўжо даўно заявляў вялікі сімпатый нашых студэнтаў. Дарчы, многія студэнцкія-танцоры былі ўдзельнікамі VI Сусветнага фестывялю моладзі і студэнтаў у Маскве, у тым ліку стараста гуртка Н. Гарска, студэнт Аўгустынінскі, Жытнёў, Дабрынеўскі і іншыя.

Вялікай папулярнасцю сярод нашай студэнцкай моладзі карыстаецца астрадны ансамбль.

Струнны аркестр побач з творамі саветскіх кампазітараў выконвае пьесы Чайкоўскага, Шапаева, Шуберта, развучае пьесы і мелодыі часоў Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны.

Харавы калектыў інстытута (кіраўнік М. Дыман) таксама рыхтуе разнастайную праграму. Пьесы аб Леніне і Камуністычнай партыі, лірычныя творы саветскіх кампазітараў прагучаць у яго выкананні.

Р. ФРЭНКЕЛЬ, студэнт II курса Беларускага інстытута інжынераў чыгуначнага транспарту.

Замежнай пошты

НАВІНЫ КУЛЬТУРЫ

РАМАН ДЖОНА СТЭЙНБЕКА
Вялікім поспехам карыстаецца новы сартырычны раман вядомага амерыканскага пісьменніка Джона Стэйнбека «Эфемернае царства Рэкіна IV». Амерыканскі друк называе кнігу «іранічным ілажэннем чалавечых пачуццяў і асноў культуры». У прагрэсўным друку ўказваецца, што ў гэтым рамане пісьменнік з вялікай сілай раскрыў сацыяльны ўзаемаадносіны ў буржуазным грамадстве.

ПАД ПАГРОЗУ БЕСПРАЦОЎ
Новы раман вядомага прагрэсўнага амерыканскага пісьменніка Альберта Малыя «Дом, у якім мы жывем» прысвечаны дэсу ралавых людзей сучаснай Амерыкі. Кніга паказвае нэўстойлівасць іх жыцця, вечную пагрозу беспрацоўя. «Дэці ўоркер», характарызуе гэты твор, піша, што раман уяўляе яркую карціну сучаснага амерыканскага грамадства. Газета называе кнігу лепшым творам Альберта Малыя.

ЛЕС ГАНГСТЭРА
У кнізе Меера Левіса «Цяжкі дзень бандытаў» раскрываюцца вытокі сучаснай амерыканскай зьявіннасці. «Гэта кніга,—піша газета «Дэйлі піп» уотд.—мастацкі твор, напісаны на аснове сапраўднага эканічнага і статыстычнага матэрыялу. Упершыню навуковае выяўленне асноў зьявіннасці садлаваецца з мастацкім уваабленнем вобразу зьявіннасці».

ПРАУДА АБ АЛЖЫРЫ
Мастак Морыс Мат, ураджэнец Алжыра, прысячыў сэрцыю новых карцін алжырскіх нацыянальна-вызваленчых барацьбе. Выстаўка карцін Морыса Мата забаронена ў Парыжы. Зараз масавым тыражом выдзена альбом карцін і граюры мастака пад назвай «Што адбываецца ў Алжыры». Паводле сьведчэнняў газеты «Ліберэсьен», «новыя вялікія мастацтва мастак расказаў усю праўду аб алжырскіх падзеях».

РЭМАРК — КІНОАКЦЕР
Рэжысёр Кінг Ланг выпусціў новы фільм па раману Эрнха Рэмарка «Час жыць і час паміраць». Вядомы пісьменнік выступае ў карціне ў галоўнай ролі.

ЭКРАНІЗАЦЫЯ ПЬЕСЫ ГОРКАГА «НА ДНЕ»
Японскі прагрэсўны рэжысёр Ківа Куроші выпусціў карціну па пьесе Максіма Горкага «На дне». Дзеянне пьесы Максіма Горкага перанесена ў сучасную Японію. Па водгуках друку, карціна карыстаецца вялікім поспехам у японскага глядача.

Авецік ІСААКЯН

Памёр адзін з выдатнейшых і старейшых саветскіх паэтаў, актыўных грамадскіх дзеяч, дэпутат Вархоўнага Савета Арменіі, правядзенні член Акадэміі навук Армянскай ССР Авецік Ісаакян.

Авецік Ісаакян нарадзіўся ў 1875 годзе ў горад Александроплі (цяпер Ленінакан). Першапачатковаў адукацыйны паат атрымаў у Арменіі, затым вучыўся ў Лейпцыгскім універсітэце. За антыўрадавую дзейнасць у 1896 годзе ён быў арыштаваны парскім урадам і доўгі час сядзеў у турме. Пасля рэвалюцыі 1905 года паэт амігрыраваў ад праследвання царскай ахраны за мяжу, доўгі час жыў у гарадах Заходняй Еўропы. У гады Саветскай ўлады ён не аднойчы наведваў Саветскі Саюз і ў 1936 годзе канчаткова вярнуўся на Радзіму.

Першы зборнік А. Ісаакяна «Пьесі і раны» выйшаў у 1897 годзе. Кніга атрымала шырокае прызнанне. Пасля гэтага неаднаразова творы паэта выходзілі ў розных вышываецца Савета Саюза і за мяжой. Шырока вядомы як у Арменіі, так і за яе межамі паэмы А. Ісаакяна «Абдул Ала Маары», «Ліліні», а таксама пмацілігі вершы і ападыяны, напісаныя на народным матэрыяле.

Сапраўднага расквіту паэзія А. Ісаакяна дасягнула пасля вяртання яго ў Саветскі Саюз. Перад Вялікай Айчыннай вайны былі апублікаваны яго вядомыя шыкды вершы: «Нашы гісторыкі і нашы гусаньы», «Май Радзіме». Ім-жа напісаны раман «Уста Баро».

У часе Вялікай Айчыннай вайны А. Ісаакян выступаў як палітычны патрыёт нашай Радзімы. У 1946 годзе яго вершы ваеннага часу былі ўдасоены Сталінскай проміі.

За выдатныя заслугі ў развіцці літаратуры Авецік Ісаакян быў азначаны вышэйшай урадавай ўзнагародай—орданам Леніна.

Смерць Авеціка Ісаакяна глыбока змуціла беларускіх літаратараў. Мы, сцілаючы галавы над яго труною, выказваем сардэчнае спачуванне пісьменнікам братняй Арменіі з прычыны цяжкай утраты.

Паміць пра выдатнага паэта заўсёды будзе жыць у нашых сэрцах.

ПРАФЭСАР СЯЗНА ПІСЬМЕННИКАУ БССР.

З замужнай пошты

НАВІНЫ КУЛЬТУРЫ

РАМАН ДЖОНА СТЭЙНБЕКА
Вялікім поспехам карыстаецца новы сартырычны раман вядомага амерыканскага пісьменніка Джона Стэйнбека «Эфемернае царства Рэкіна IV». Амерыканскі друк называе кнігу «іранічным ілажэннем чалавечых пачуццяў і асноў культуры». У прагрэсўным друку ўказваецца, што ў гэтым рамане пісьменнік з вялікай сілай раскрыў сацыяльны ўзаемаадносіны ў буржуазным грамадстве.

ПАД ПАГРОЗУ БЕСПРАЦОЎ
Новы раман вядомага прагрэсўнага амерыканскага пісьменніка Альберта Малыя «Дом, у якім мы жывем» прысвечаны дэсу ралавых людзей сучаснай Амерыкі. Кніга паказвае нэўстойлівасць іх жыцця, вечную пагрозу беспрацоўя. «Дэці ўоркер», характарызуе гэты твор, піша, што раман уяўляе яркую карціну сучаснага а